

Suheyb bin Sinan (r.a.)

İslam güneşinin ilk doğduğu yıllardı... Bu nur bazılarının gözünü kamaştırıyor, bazılarını da kendisine cezbediyordu. İslam nurunun etrafında hâlelenen yıldızlar günden güne artıyordu, dünya ve ahiret bahtiyarlığına koşuyorlardı.

İlk Müslümanların safına girecek olan Ammar bin Yâsir bir gün Erkam'ın evinin önünde Suheyb bin Sinan'ı gördü. "Burada ne arıyorsun, ey Suheyb?" dedi. Suheyb de Ammar'a, "Sen niçin geldin buraya?" diye sorunca, Ammar, "Ben Muhammed'in huzuruna girip sohbetini dinlemek istiyorum." dedi. Süheyb de "Ben de bunun için gelmişim." O anda aynı fikirde birleşen Ammar ile Suheyb, Peygamberimizin huzuruna girdiler.

Saatlerce Peygamberimizin nurlu sohbetini dinleyen bu iki bahtiyar, karanlık basıncaya kadar orada kaldılar. Peygamberimizin teklifi üzerine hemencecik ısındıkları İslam safına girdiler.

Kendilerinde bir hafiflik hissediyorlardı. Sevinçten uçuyorlardı. Ama çileli, zahmetli bir davete icabetle, işkence ve ıstırapı baştan kabul etmişlerdi. Çünkü Suheyb, İslam'a girdiğinde Müslümanların sayısı 30'u henüz geçmişti.^[1] İlk saffı teşkil ediyorlardı. Bunun için müşriklerin hedefi olmuşlardı.

Hz. Suheyb, Hz. Abdullah bin Cüd'ân'ın azatlı kölesiydi. Bunun için yalnızdı, güçlü bir kabilesi ve çevresi yoktu. Müslümanları yıldırım ise müşriklerin tek vazifesiydi. Hele bir de sahipsiz birinin İslam'a girişini duyunca, zulüm damarları daha da kabarıyordu.

İşte Suheyb bin Sinan da, İslam davası uğrunda müşriklerin zulmüne uğrayan Müslümanlardan birisiydi. Hz. Ammar ile Suheyb'e eşi görülmemiş zulümler tatbik ediyorlardı. Çıplak olarak zırh giydirip cehennemî güneşin kavurucu azabına terk ediyorlardı.

Bir defasında Mekke çarşısında Suheyb, Ammar ve Habbab birlikte giderlerken müşriklerle karşılaştılar. İman kalesinin bu yüksek burçlarını bir arada gören müşrikler, "İşte Muhammed'in beraber olduğu kişiler!" diyerek ağıza alınmadık hakaretler yaptılar. Çünkü onları yıldırım için ellerindeki bütün işkence usullerini kullanıyorlardı. Ancak onlar müşriklerin karşısında susmadılar. Suheyb şöyle haykırdı:

"Evet, biz Allah'ın Peygamberi Muhammed'le beraberiz. Onunla oturup kalkıyoruz. Biz Allah'ın Peygamberine iman ettik, siz inanmadınız. Biz onu tasdik ettik, siz yalanladınız. Unutmayın! Biz Müslüman olduğumuz için değersiz değiliz, siz de müşrik olduğunuz için asla üstün değilsiniz."

Hz. Suheyb'in bu kahramanca cevabına tahammül edemeyen müşrikler, "Allah'ın aramızdan nimet ve rahmetine erdirdiği kimseler bunlar ha!"^[2] diyerek Suheyb'in üzerine saldırdılar. Hırslarını, kinlerini onu döverek alıyorlardı. Konuşmasına fırsat vermiyorlardı. Suheyb'i öyle dövmüşlerdi ki, zavallı ne söylediğini bilemez hâle gelmişti...^[3]

Ama Suheyb bütün bu işkencelere mukavemet ediyordu. Yapılan eziyetler onun için hak yolda sebat için bir teşvik kamçısı oluyordu. İmanı kat kat artıyordu. Usanmak bıkmak bilmeyen bir azimle nurlu davayı omuzunda taşıma gayreti içindeydi.

Bu çileli ve ıstıraplı günler sona ermeye başlamıştı. Peygamberimiz hicretle emrolunmuş, Medine'ye gitmek için yola çıkmıştı. Müslümanlar, tek tek o nuru takip ediyorlardı. Onsuz geçen zamanı ölü, sohbetinden mahrum kaldıkları anları boş sayıyorlardı. Suheyb bin Sinan da hicrete karar vermişti. Bir nebze de olsa Mekkelilerin eza ve cefasından kurtulmuş olacaktı. Fakat bir türlü fırsatını bulamıyordu. Nihayet Hz. Ali'nin hicret ettiğini görünce, hazırlığını yapıp Medine yolunu tuttu.

Hız. Suheyb'in hicret ettiğini duyan müşriklerden bazıları peşine düştüler. Ona mâni olmak istediler. Nihayet yetiştiler. Mekke'den ayrılmasına müsaade etmeyeceklerini belirterek şöyle dediler:

“Sen Mekke'ye bir köle olarak geldin. Fakirdin. Bizim sayemizde zengin oldun. Burada kazandığın serveti beraberinde götürmek istiyorsun. Buna razı olamayız, seni bırakmayız!”

Müşriklerin bu tehdidine ehemmiyet vermeyen kahraman Suheyb, bineğinden aşağı indi, torbasından okları çıkardı. Karşısından dikilen Mekkelilere, “Benim çok isabetli ok attığımı hepiniz bilirsiniz. Bu okların hepsini üzerinize yağdırırım! Oklarım biterse kılıcımla müdafaada bulunurum. Kılıcım elimde, oklarım çantamda buldukça hiçbirinizi yanıma yaklaştırmam!” diye meydan okudu.

Bu cesurca hitabe karşısında düşmanların dili tutulmuştu. Söyleyecek bir şeyleri yoktu. Çünkü bu İslam fedaisinin kendilerine kolay kolay teslim olmayacağını iyi biliyorlardı. Fakat Mekkeliler onu bırakmak niyetinde değildiler. Suheyb şu teklifte bulundu:

“Sizin gözünüz Mekke'deki servetimedir. İlan ediyorum, ne kadar malım varsa hepsi sizin olsun. İstemiyorum. Çekilin yolumdan!”

Bu teklif, müşriklerin arayıp da bulamadığı bir şeydi. Suheyb beraberinde götürdüğü mallarını da verince, müşrikler bayram ettiler. Suheyb dini, imanı uğrunda malından, servetinden vazgeçmişti. Âlemlere rahmet olarak gönderilen Peygamber'e kavuşmayı her şeye tercih ediyordu.

Suheyb bin Sinan, Rebiülevvel ayının içinde Kuba'da Peygamberimizle müşerref oldu. Fakat çok yorulmuş, bitap düşmüştü. Mekke'den çıkarken yanında getirdiklerini de müşrikler gasbedince aç susuz bir hâlde, tahammül edilmez ıstıraplar içinde yolculuk etmişti. Öyle ki, ayağa kalkacak mecali kalmamıştı. Fakat Sevgili Peygamberimize kavuşması bir anda bütün yorgunluğunu dindirdi.

Hız. Ebû Bekir'le Hız. Ömer, Resûl-i Ekrem'in (a.s.m.) yanındaydılar. Önlerinde taze yapraklı, salkım salkım hurmalar bulunuyordu. Suheyb'in yolda gözü ağrımış, karnı da çok acıkmıştı. Hız. Suheyb kendisine ikram edilen hurmaları hemen yemeye başladı. Bunu gören Hız. Ömer, Resûlullah'a, “Yâ Resûlallah, Suheyb'e bakın. Gözü ağrıdığı hâlde yaş hurmayı yiyor!” dedi. Peygamberimiz, “Ey Suheyb, gözün ağrıdığı hâlde yaş hurmayı niçin yiyorsun?” buyurdu. Peygamberimizin bu ikazı karşısında Suheyb, “Yâ Resûlallah, ben hurmaları gözümün ağrımayan kısmıyla yıyorum!” dedi. Bu latif cevap üzerine Peygamberimiz tebessüm buyurdular.^[4]

Bu konuşmalardan sonra Suheyb bin Sinan, Mekke'den çıktığı sırada karşılaştığı hadiseyi Peygamberimize anlattı: “Yâ Resûlallah, siz Mekke'den çıktığınız sırada müşrikler beni yakalayıp eziyet ettiler. Ben de servetimi vererek kendimi ve ailemi satın aldım!”

Suheyb'i dinleyen Peygamberimiz ona müjdeyi verdi: “Ey Ebû Yahya, sen bu alış verişten kârlı çıktın, ziyan etmedin.”

Bu konuşmaların üzerine şu âyet-i kerime nazil oldu:

“İnsanlardan Allah'ın rızasını kazanmak için canını seve seve feda edenler var. Allah ise kullarına karşı çok şefkatlidir.”^[5]

Hz. Suheyb bundan sonra Sa'd bin Heyseme'nin misafiri oldu. Burada sahabilerin bekâr olanları kalıyordu. Akabinde de Sevgili Peygamberimiz, Suheyb bin Sinan ile Hâris bin Samme arasında kardeşlik akdi yaptı.

“İlk Müslümanlar dörttür: Ben Arap milletinin ilk Müslüman'ıyım. Suheyb bin Sinan Rumların ilk Müslüman'ı, Selmân-ı Fârisî Farsların ilk Müslüman'ı, Bilâl de Habeşlilerin ilk Müslüman'ıdır.”

Peygamberimiz bu mübarek sözleriyle, Suheyb bin Sinan'ın Müslümanlar arasında ayrı bir yeri olduğunu belirtiyordu.

Hz. Suheyb'in asıl doğduğu yer Musul havalisinde Dicle kenarına yakın bir yerdir. Babası ve amcası kısra tarafından Übülle hâkimliğine tayin olunmuş ve orada bulunmuşlardı. Bilahare Rumlar bu havalie hücum edip Übülle'yi zaptetmişler, orada buldukları her şeyi ele geçirip yağmalamışlardı. Bu sırada esir düşenler arasında küçük bir çocuk olan Suheyb bin Sinan da vardı. Sonra Benî Kelb kabilesinin eline geçmiş, oradan da Abdullah bin Cüd'ân'a köle olarak satılmıştı. Daha sonra da aynı kişi tarafından azat edilmiştir.^[6]

Suheyb, İslam'ın ilk devrelerinde imanını açıklayan yedi kişiden dördüncüsüydü. Bunlar Peygamberimiz, Hz. Ebû Bekir, Bilâl-i Habeşi, Suheyb bin Sinan, Habbab, Ammar bin Yâsir ve Sümeyye (Ammar'ın annesi) idi.

Hz. Ömer, Hz. Suheyb'i çok severdi. Ona her zaman lütuf ve ikramda bulunurdu. Hz. Ömer bir mecusî tarafından yaralandığında şûra ehlini topladı, onlara, içlerinden birisini halife seçmelerini tavsiye etti. Bu sırada Hz. Suheyb'i de davet ederek, yeni halifenin seçilişine kadar imameti ona verdi. Hz. Suheyb bu mühim vazifeyi üzerine aldı, cemaate namaz kıldırды. Hz. Ömer'in dâr-ı bekaya irtihâlinde ise onun cenaze namazını kıldırды. Suheyb bin Sinan'ın hilafeti sadece üç gün sürdü. Bundan sonra Hz. Osman halife seçildi.

Sahabiler arasında temiz mizacı, fazilet ve olgunluğu, hazırcevaplığı ve tatlı latifeleri, nezih ve zarif sohbetleriyle temayüz eden Suheyb bin Sinan, yabancılara merhameti ve misafirperverliğiyle tanınmıştı.

Hz. Ömer bin gün Suheyb'e sordu: "Yâ Suheyb, sen çok yemek yediriyorsun. Malını israf ediyor sayılmaz mısın?"

Suheyb şu cevabı verdi:

"Benim fazla yemek yedirmem Resûl-i Ekrem'den işittiğim şu hadisten sonra artmıştır: 'Sizin en hayırlınız, yemek yediren ve selam verendir.' İşte, fazla ikramda bulunmam bunun içindir."

Hicret'in 38. yılında vefat eden Hz. Suheyb 73 yaşındaydı. Cennetü'l-Baki'ye defnolundu.

[1]Tabakât, 3: 227.

[2]En'am Sûresi, 53.

[3]İsâbe, 2: 195.

[4]Üsdü'l-Gàbe, 3: 31.

[5]Bakara Sûresi, 107.

[6]Üsdü'l-Gàbe, 3: 31.